

NEMIS TILI IJTIMOYIY-SIYOSIY MATNLARIDAGI
FRAZEALOGIZMLAR VA ULARNING O'RNI

Xurramova Shahodat

Annotatsiya. Ushbu maqola nemis tilida yozilgan ijtimoiy-siyosiy matnlarda frazeologizmlarning ahamiyatini o'rganadi. Bunday matnlarda ushbu lingvistik iboralarning mavjudligi, ishlatilishi va ta'sirini tahlil qiladi. Tadqiqotda adabiyotlarni tahlil qilish va nutqni tahlil qilish usullarini birlashtirgan sifatli yondashuv qo'llaniladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, frazeologizmlar nozik ma'nolarni yyetkazish, tinglovchilarga ta'sir qilish va ijtimoiy-siyosiy nutqda madaniy o'ziga xoslikni o'rnatish uchun kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. Maqolada ijtimoiy-siyosiy aloqa sharoitida frazeologizmlarni har tomonlama tushunish zarurligini ta'kidlab, ushbu topilmalarning oqibatlarini muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: frazeologizmlar, nemis tili, ijtimoiy-siyosiy matnlar, nutq tahlili, lingvistik iboralar, madaniy o'ziga xoslik.

Nemis tilidagi ijtimoiy-siyosiy matnlar muloqotning pragmatik talablarini va nemis tilida so'zlashadigan dunyoning madaniy o'ziga xosligini o'zida mujassam etgan tildan foydalanishning boy gobelenidir. Ushbu matnlarning murakkabligiga hissa qo'shadigan turli xil lingvistik elementlar orasida frazeologizmlar o'ziga xos va muhim o'rin tutadi. Ushbu maqola nemis ijtimoiy-siyosiy nutqi doirasidagi frazeologizmlarning ahamiyatini o'rganadi, ularning ishlatilishi, ta'siri va oqibatlarini o'rganadi.

Ijtimoiy-siyosiy matnlarda frazeologizmlarning rolini tushunish uchun ushbu mavzu bo'yicha mavjud adabiyotlarni o'rganish juda muhimdir. Oldingi tadqiqotlar turli xil sharoitlarda, shu jumladan siyosiy nutqda frazeologizmlarning madaniy va kommunikativ ahamiyatini ta'kidlab. Ushbu tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, frazeologizmlar nafaqat o'ziga xos ma'nolarni anglatadi, balki ishontirish, umumiy qadriyatlarini ta'kidlash va madaniy o'ziga xoslikni mustahkamlash uchun kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi.

Ushbu tadqiqot adabiyotlarni tahlil qilish va nutq tahlilini birlashtirgan sifatli tadqiqot yondashuvidan foydalanadi. Biz nemis tilidagi ijtimoiy-siyosiy matnlar korpusini to'pladik va ushbu matnlarda ishlatiladigan frazeologizmlarni har tomonlama tahlil qildik. Tahlil aniq frazeologizmlarni aniqlash, ularning ma'nolarini tushunish va ularning umumiy matnga ta'sirini o'rganishni o'z ichiga oladi.

Frazeologizmlar, har qanday tilda bo'lgani kabi nemis tilidagi ijtimoiy-siyosiy matnlarda ham muhim ro'l o'ynaydi bu iboralar alohida so'zlarning o'zidan tashqari ma'noga ega bo'lgan so'zlar guruhidir. Ular ko'pincha madaniy, tarixiy yoki ijtimoiy

ma'nolarni o'z ichiga oladi va murakkab g'oyalari va tushunchalarni qisqacha yetkazish uchun ishlatiladi. Ijtimoiy-siyosiy matnlarda ular bir nechta muhim funksiyalarni bajaradilar:

- Madaniy va tarixiy ahamiyati: ko'pgina nemis frazeologizmlari chuqur madaniy va tarixiy ildizlarga ega. Ular tarixiy voqealarni, urf-odatlarini va millatning jamoaviy xotirasini yetkazishlari mumkin. Misol uchun, "Blut und Eisen" (qon va temir) iborasi XIX-asrda Otto fon Bismark ostida Germaniyaning birlashishi bilan bog'liq. Bunday iboralar zamonaviy siyosiy nutqni o'tmish bilan bog'laydi.

- Ritorik vositalar: frazeologizmlar ko'pincha ritorik effekt uchun ishlatiladi. Ular siyosiy nutqlar va yozuvlarga rang va ishonirish qo'shishi mumkin. Masalan, kantsler Angela Merkel tomonidan ommalashtirilgan "wir Schaffen das" (biz buni qila olamiz) iborasi qochqinlar inqirozi sharoitida umid va qat'iyat xabarini yetkazish uchun ishlatilgan.

- Ixchamlik va aniqlik: aniqlik va qisqalik muhim bo'lgan ijtimoiy-siyosiy matnlar kontekstida frazeologizmlar murakkab g'oyalarni ixcham tarzda yetkazishga yordam beradi. Ular nozik tushunchalarni qamrab olish orqali joy va vaqtni tejashadi. Masalan, "den Finger in die Vunde legen" (barmog'ini yaraga qo'yish uchun) dolzarb masalani to'g'ridan-to'g'ri hal qilish harakatini ifodalaydi.

- Madaniy o'ziga xoslik: frazeologizmlardan foydalanish milliy yoki madaniy o'ziga xoslikni tasdiqlash usuli sifatida qaralishi mumkin. Ular nemis siyosiy nutqini boshqa mamlakatlardagidan ajratib turadilar va nemis tilida so'zlashuvchilar orasida jamoatchilik tuyg'usini yaratadilar.

- Murakkab g'oyalarni yetkazish: ijtimoiy-siyosiy matnlar ko'pincha murakkab va mavhum tushunchalar bilan shug'ullanadi. Frazeologizmlar bu g'oyalarni keng jamoatchilik uchun soddalashtirishga yordam beradi. "Die Macht des Volkes" (xalq kuchi) iborasi xalq suverenitetining demokratik kontseptsiyasini qamrab oladi.

- Hissiy ta'sir: ba'zi frazeologizmlar hissiy jihatdan zaryadlangan va tinglovchilarda kuchli his-tuyg'ularni uyg'otishi mumkin. Ular sababni qo'llab-quvvatlash yoki siyosiy harakatlarni tanqid qilish uchun ishlatilishi mumkin. Misol uchun, "Das ist ein Schlag ins Gesicht" (yuzga tarsaki) g'azabning kuchli ifodasidir.

- Birlik va uzluksizlik: frazeologizmlar til va nutqning uzluksizligiga hissa qo'shadi. Yaxshi tashkil etilgan idiomatik iboralardan foydalangan holda, ijtimoiy-siyosiy matnlar o'tmish bilan bog'lanib, lingvistik va madaniy meros tuyg'usini saqlaydi.

Frazeologizmlar nemis tilidagi ijtimoiy-siyosiy matnlarda hal qiluvchi element hisoblanadi. Ular murakkab g'oyalarni yetkazishga, madaniy va tarixiy kontekstlar bilan bog'lanishga va ritorik qobiliyatni qo'shishga yordam beradi. Ushbu idiomatik iboralar nafaqat lingvistik qiziqishlar; ular tilning muloqot qilish va siyosiy nutqni shakllantirish qobiliyatining ajralmas qismidir.

Ushbu tadqiqot natijalari nemis tilidagi ijtimoiy-siyosiy matnlarda frazeologizmlarning ahamiyatini ta'kidlaydi. Bu lingvistik iboralar shunchaki bezak emas, balki samarali aloqa va madaniy o'ziga xoslikning ajralmas qismidir. Bunday matnlarda frazeologizmlardan foydalanish yozuvchilarga so'zlarning so'zma-so'z ma'nolaridan ustun bo'lgan umumiy madaniy ma'lumotnomalardan foydalangan holda o'z auditoriyasi bilan chuqur darajada bog'lanish imkonini beradi.

Xulosalar:

Xulosa qilib aytganda, frazeologizmlar nemis tilidagi ijtimoiy-siyosiy matnlarning muhim va o'rganilmagan jihati hisoblanadi. Ular murakkab ma'nolarni yetkazish, tinglovchilarga ta'sir qilish va madaniy o'ziga xoslikni saqlash va targ'ib qilish uchun kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. Ijtimoiy-siyosiy nutq kontekstida frazeologizmlarni har tomonlama tushunish olimlar, tilshunoslar va siyosiy tahlilchilar uchun juda muhimdir.

Ushbu tadqiqot ijtimoiy-siyosiy matnlarda frazeologizmlarning ro'lini o'rganish uchun yo'llarni ochadi. Kelajakdagi tadqiqotlar o'ziga xos frazeologizmlarning madaniy va mafkuraviy o'lchovlarini va ularning rivojlanayotgan ijtimoiy-siyosiy landshaftdagi o'zgaruvchan dinamikasini o'rganishi kerak. Bundan tashqari, raqamli aloqaning nemis tilidagi frazeologizmlardan foydalanishga ta'sirini o'rganish kafolatlayadi, chunki bu Internet va ijtimoiy media asridagi yangi tendensiyalar va moslashuvlarni ochib berishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Büchmann, Georg (1986): Geflügelte Worte. Der Zitatenschatz des deutschen Volkes gesammelt und erläutert von Georg Büchmann. 35.Aufl., bearb. von Winfried Hofmann. Frankfurt/ Main, Berlin: Ullstein.
2. Burger Harald. Idiomatik des Deutschen. Frankfurt am Main, Tübingen, Max Niemeyer Verlag, 1973
3. Dilobar Abduxalilova, & Furkat Raxmatov (2021). WORTPAAREN IN DEUTSCHER UND USBEKISCHER SPRACHE UND IHR AUSDRUCK IN DER USBEKISCHEN SPRACHE. Academic research in educational sciences, 2 (CSPI conference 2), 162-169
4. Имяминова Ш.С. Немис тили фразеологияси Т.: Mumtoz so'z, 2011
5. Sanders, Daniel (1860ff.): Wörterbuch der Deutschen Sprache. Mit Belegen von Luther bis auf die Gegenwart. Leipzig: Wigand